

Handläggare
Jennie Oukbir
Telefon: 08-50835506

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 24 september 2019

Ärende 5

Yttrande över Remiss av betänkandet Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr KS 2019/1146

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Karina Uddén
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson-Bech
utvecklingschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället* (SOU 2019:35) till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Det finns en bred samsyn gällande civilsamhällets centrala betydelse i ett demokratiskt samhälle. De statliga bidragen till civila samhället är motiverat av dess samhällsnyttiga funktion. Staten måste dock kunna försäkra sig om att bidragen fördelas till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar såsom de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Mot denna bakgrund har regeringen i mars 2018 tillsatt en utredning för att se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningarna.

Utredningen lämnar förslag på förtydligade och enhetliga demokrativillkor. Bidrag ska inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,

- utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
- diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
- rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
- motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

För att stödja övriga statliga bidragsgivande myndigheter i tillämpningen av demokrativillkoren föreslår utredningen att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, får det i uppdrag. I uppdraget ska även ingå att samverka med kommuner, regioner och det civila samhället i syfte att samla kunskap och sammanställa information om de utmaningar som bidragsgivare och bidragsmottagare ställs inför när det gäller tillämpningen av demokrativillkor.

Arbetsmarknadsförvaltningen har inga synpunkter på utformningen av de demokrativillkor som föreslås i utredningen. Samtidigt vill förvaltningen dock framhålla att oavsett den konkreta ordalydelsen i villkoren så ligger den huvudsakliga utmaningen i tillämpning och tolkning av villkoren samt möjligheterna till kontroll av hur dessa följs av den enskilda föreningen/organisationen.

Arbetsmarknadsförvaltningen är därför positiv till förslaget att MUCF får ett särskilt uppdrag att stödja övriga bidragsgivande myndigheter i tillämpningen av de föreslagna demokrativillkoren samt att landets kommuner och regioner vid behov kan samråda med myndigheten i frågor som rör tillämpning av demokrativillkor då detta är en svår och grannlaga uppgift. Förvaltningen delar utredarens bedömning att MUCF är lämplig myndighet för uppdraget.

Bakgrund

Det finns en bred samsyn i samhället om civilsamhällets betydelse för utvecklingen av det demokratiska samhället och för att möta medborgares behov och fånga upp engagemang. Civilsamhället har möjlighet att komplettera offentlig sektor och skapa mellanmänniska möten. Det samhälleliga stödet för detta är därför en viktig fråga. Det finns flera möjligheter för offentlig sektor att stötta och samarbeta med det civila samhället, det inkluderar bidragsgivning, partnerskap, uppdrag genom upphandling, informationsutbyte och kompetensutveckling. Värdet av samverkan med civilsamhället framhålls på global såväl som på lokal nivå.

Nedan följer ett urval av de övergripande styrdokument och andra relevanta skrifter som tar upp frågan de senaste åren:

- De globala målen (mål 17:17) enligt Agenda 2030
- Regeringens proposition *En politik för det civila samhället* 2009/10:55
- SOU *Palett för ett stärkt civilsamhälle* 2016
- MUCF: skrift *Samla kraft*
- SKL:s positionspapper *Samverkan med civilsamhället* 2018
- Nationell överenskommelse mellan idéburna sektorn och offentliga aktörer 2008

För det demokratiska samhället är det av stor betydelse att samverkan med det civila samhället utgår från det demokratiska samhällets grundläggande värderingar. Samhället behöver därför redskap för att kunna bedöma om de organisationer och föreningar som ansöker om stöd eller på annat sätt söker samverkan med offentliga aktörer delar dessa demokratiska värderingar och agerar i överensstämmelse med dem.

Regeringen beslutade den 8 mars att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av demokrativillkoren i statsbidragsförordningar och tillämpningen av dessa villkor. I juni 2019 redovisade utredningen sitt uppdrag i betänkande *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället* (SOU 2019:35).

På lokal nivå samverkar staden på en rad olika sätt med civila aktörer. Det sker genom samverkansöverenskommelser, avtal om Idéburet Offentligt Partnerskap (IoP) bidragsgivning, särskilda utvecklingsprojekt mm.

Flera nämnder i staden har ett särskilt ansvar för bidrag till civilsamhället. Det gäller främst idrottsnämnden, socialnämnden, kulturnämnden samt stadsdelsnämnderna. Arbetsmarknadsnämnden har inget uppdrag avseende bidragsgivning till civilsamhället men har ändå nära samverkan med ett antal civila aktörer bland annat genom IoP.

I Stockholms stads budget 2019 anges: ”Stockholm ska vara en levande och socialt hållbar stad, där alla är delaktiga i samhällsutvecklingen utifrån sina egna förutsättningar”. ”Staden ska ha ett väl utvecklat samarbete med det civila samhället och den idéburna sektorn”. För arbetsmarknadsnämnden specificeras samverkan kring: ”Vidareutveckla och bredda samverkan med aktörer i privat och ideell sektor i syfte att främja integration,

utvecklade sociala nätverk, fler vägar till jobb och social innovation.”

Arbetsmarknadsförvaltningen genomför under 2019 en utredning av nämndens samverkan med civilsamhället. Syftet med utredningen är att ta fram ett underlag för beslut om hur arbetsmarknadsnämnden ska samverka med civilsamhället. En del i detta är att genomlysna hur nuvarande samarbeten har fungerat och hur de parter förvaltningen samarbetar med idag ser på samarbetet och de olika möjligheter som finns för fortsatt samverkan. Utredningen har även ett framåtblickande syfte och ska redogöra för vilka frågor som kan vara relevanta för arbetsmarknadsförvaltningen att samverka med civilsamhället kring. Utredningen ska även beskriva hur nuvarande samarbeten förhåller sig till upphandling av välfärdstjänster och det nya regelverk som infördes 2019.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället* (SOU 2019:35) till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Förtydligt demokrativillkor

Av utredningen framgår att den statliga bidragsgivningen till det civila samhället är omfattande och svåröverblickbar. De demokrativillkor som idag ställs upplevs otydligt formulerade samt att vägledande förarbeten och praxis saknas.

Utredningen har till uppdrag att se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningarna samt tillämpningen av dessa villkor. Syftet med utredningen är att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar såsom de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter.

Följande förslag på förtydligade och enhetliga demokrativillkor lämnas av utredningen:

Bidrag ska inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller

4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Stöd och samverkan i tillämpningen

Utredningen föreslår att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, ska få i uppdrag att stödja övriga bidragsgivande statliga myndigheter i tillämpningen av demokrativillkoren. Utredningen anser att MUCF bör ansvara för uppdraget utifrån att myndigheten har erfarenhet av att hantera demokrativillkor avseende verksamheten och har tagit fram rapporter om tillämpningen av demokrativillkor. Myndigheten ger redan i dag stöd till andra myndigheter och samordnar ett myndighetsnätverk för civilsamhällesfrågor.

Utredningen har sett över dagens bestämmelser för överklagande, återkallelse och återkrav av statsbidrag.

Kommuner och regioners bidragsgivning

Kommunernas och regionernas bidragsgivning omfattas inte direkt av demokrativillkoren i utredningen. Utredningen har dock tittat på de demokrativillkor som finns i kommunernas och regionernas bidragsgivning samt hur villkoren tillämpas. Utredningen gör bedömningen att det, utifrån de svårigheter som upplevs, finns goda skäl för kommuner och regioner att utveckla tydliga och likalydande demokrativillkor.

Utredningen föreslår att den statliga myndighet som får i uppdrag att ge kunskapsstöd i tillämpningen även ska få uppdrag att samverka med myndigheter, kommuner, regioner och det civila samhället i syfte att samla kunskap och sammanställa information om de utmaningar som bidragsgivare och bidragsmottagare ställs inför när det gäller tillämpningen av demokrativillkor. Stödmaterial som ska arbetas fram ska huvudsakligen rikta sig till statliga myndigheter, men bör enligt utredaren också göras tillgängligt för kommuner och regioner.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningens utgångspunkt att civilsamhället är av central betydelse för den demokratiska utvecklingen och har flera viktiga funktioner i samhället. Det finns flera möjligheter för offentlig sektor att stötta och samarbeta med det civila samhället, det inkluderar bidragsgivning, partnerskap, uppdrag genom upphandling,

informationsutbyte och kompetensutveckling. Förvaltningen delar uppfattningen att det är angeläget att i samverkan med civilsamhället bevaka att det sker på ett sätt som utgår från samhällets grundläggande värderingar.

För att säkerställa att statliga bidrag fördelas till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar instämmer arbetsmarknadsförvaltningen i att det är nödvändigt att det finns tydliga demokrativillkor i den statliga bidragsgivningen. Statligt utformade demokrativillkor kan också vara ett stort stöd för kommuner och regioner i deras arbete med att säkerställa att även den lokala samverkan med civilsamhället följer samhällets grundläggande demokratiska värderingar.

Arbetsmarknadsförvaltningen har inga synpunkter på utformningen av de demokrativillkor som föreslås i utredningen. Samtidigt vill förvaltningen dock framhålla att, oavsett den konkreta ordalydelsen i villkoren, så ligger den huvudsakliga utmaningen i tillämpning och tolkning av villkoren samt möjligheterna till kontroll av hur dessa följs av den enskilda föreningen/organisationen.

Arbetsmarknadsförvaltningen är därför positiv till förslaget att MUCF får ett särskilt uppdrag att stödja övriga bidragsgivande myndigheter i tillämpningen av de föreslagna demokrativillkoren samt att landets kommuner och regioner vid behov kan samråda med myndigheten i frågor som rör tillämpning av demokrativillkor då detta är en svår och grannliga uppgift. Förvaltningen delar utredarens bedömning att MUCF är lämplig myndighet för uppdraget.

Bilaga

1. Remiss: Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)